

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Анастасия Миланова Бънкова

на дисертационен труд на тема „**Фактори, влияещи върху успешното прилагане на стратегията на частните университети в Йордания**”

за присъждане на образователната и научната степен „**доктор**” на **Махер Хурани**, докторант-задочно обучение на Стопански факултет, СУ „Св. Кл.

Охридски”, професионално направление 3.7. „Администрация и управление” (Заповед за назначаване на жури РД №38-733/07.12.2017),

защитата ще се проведе на 27.02.2018 год.

I. Обща оценка на кандидата.

Познавам г-н Хурани от зачисляването му като задочен докторант в катедрата. Той е успешен бизнесмен от Йордания и, освен другите бизнеси, които има, той наследява и частен университет, който успешно ръководи в момента. Г-н Хурани е инвеститор и в България, където притежава успешен бизнес. Той демонстрира задълбочени знания в областта на управлението, осмислен опит при управлението въобще и в частност - на висши учебни заведения, упоритост, творчество и постоянство в работата си.

Г-н Хурани е получил висшето си образование в Йордания.

II. Оценка на дисертационния труд.

a. Актуалност на темата.

Както самият докторант отбелязва, процесът на внедряване на разработените и избрани стратегии на практика е ключов момент за успеха

на стратегическото управление. Приемат се различни стратегии, но малко от тях се внедряват наистина и допринасят практическа полза за организациите. Ето защо авторът иска да провери кои фактори са от значение за успешното внедряване на една стратегия и по-специално в образователни организации. Темата е актуална и критична за висшето образование. Той се ориентира към организациите, които най-добре познава – частните висши училища в Йордания. В този смисъл работата има и конкретно, ориентирано към практиката значение.

в. Яснота на цели и хипотези.

Според автора основен въпрос на изследването е:

"Какво би могло да бъде влиянието на взаимоотношенията между факторите, свързани с процеса на прилагане на стратегията, и индикаторите за успешно прилагане на стратегията на частните университети в Йордания?"

Той дефинира и два последващи конкретизиращи въпроса:

- Какви са най-важните фактори, на които трябва да се обърне внимание, за да се подобрят възможностите за успех, след като започне прилагането на стратегията в частните университети в Йордания?
- Могат ли различията в характеристиките на частните университети в Йордания да обяснят разликата в степента на влияние и взаимодействие между основните фактори на процеса на прилагане на стратегията и индикаторите за успешно прилагане на стратегията?

Авторът извежда последователно ясни цели, изследователски задачи, обект и предмет на изследването, хипотези, които проверява, ограниченията на конкретното изследване.

с. Оценка на структурата на дисертационния труд.

Представеният труд има типичната за дисертационен труд структура – увод, глава, посветена на теоретичната рамка на изследването и извеждането на модел от фактори, които повлияват върху успешното приложение на стратегиите на организациите, глава, посветена на подробното представяне и систематизиране на теоретичните и теоретико-приложните изследвания в областта, върху които е стъпил разработеният модел от фактори, които повлияват успешното внедряване на стратегиите в една организация от висшето образование, глава, посветена на подробно представяне на методологията на конкретното изследване, глава, в която са представени резултатите от изследването, проведено сред частните университети в Йордания, глава, посветена на подробна дискусия върху получените резултати, изводи и препоръки, очертаване на темите за бъдеща работа, информационни източници (217 на брой), приложения. Общият обем на работата е 244 страници, на приложенията - 81 страници.

д. Съдържателна оценка на дисертационния труд.

Дисертационният труд напълно отговаря на изискванията за дисертация, с добра структура, добре формулирани цели, изчерпателен обзор на литературните източници, прецизно посочени изходни позиции и дефиниции на основни понятия, ограничения, които ще се следват в работата, разработена методология, проведено прецизно изследване на базата на документален анализ и анкета сред достатъчно на брой ръководни кадри, администрация и преподаватели от частните йордански университети, статистическа обработка на резултатите от него, изводи и насоки за по-нататъшна работа.

След кратък увод, глава първа на дисертационния труд представя цялостно идеите на автора за разработването му – представено е значението на практическото внедряване на стратегиите, секторът на висшето

образование, неговите съвременни особености, целите на изследването, изследователските задачи, ограниченията на изследването и избрания модел, който ще се изследва. В края на главата за улеснение на запознаващите се с труда, авторът дава кратко описание на използваните от него понятия.

Искам да отбележа, наред с всичко друго, подробния анализ на съвременните проблеми във висшето образование и особено изчерпателния анализ на проблемите на арабското висше образование, нещо което има и познавателно значение за нас.

В глава втора авторът излага аргументацията на своите избори в дисертацията (посочени обобщено в глава първа) въз основа на обстоятелствен теоретичен обзор на съществуващите подходи към определянето на факторите, повлияващи успешното приложение на стратегиите, те са класифицирани, обобщени и оценени. За оценката на успешността на приложението на стратегиите в организациите авторът избира показателите, изведени от Каплан и Нортън в балансираната карта от показатели. Авторът прави обзор на приложението ѝ въобще и опитите за приложение в сферата на образованието. Той се спира на използването на тези показатели и в своя модел, като оценява множество използвани на практика показатели в системата за висшето образование и обосновава избора си на някои от тях и в своя модел. В тази глава се разглеждат също най-често сочените препятствия за успешното внедряване на стратегиите.

Глава трета е посветена на подробно извеждане на методологията на конкретното изследване, статистическите методи, които ще се използват, пилотното изследване, формирането на извадката.

Глава четвърта е посветена на конкретното изследване, проведено сред частните университети в Йордания. Най-напред се дава описателна оценка на обекта на изследването и проблемите в изследваната област. След това

подробно се разглеждат резултатите от анкетното проучване и се проверяват хипотезите чрез използването на статистическия инструментариум.

Глава пета е посветена на обобщения, изводи и препоръки към теорията и практиката. Дискутират се изследователските резултати за естеството на факторите на контекста на прилагането на стратегията в частните университети в Йордания, за взаимовръзката между тези фактори и резултатите от прилагането на стратегията в частните университети в Йордания, обсъждат се изследователските резултати за разликите в характеристиките на университетите, обясняващи вариациите в степента на взаимовръзка между зависимите и независимите променливи в това изследване.

Специално място е отделено на изводите и препоръките към теорията и практиката, на възможните изследвания в бъдеще.

Работата има необходимото качество и обем, представена е на научната общественост чрез направените публикации. Формулирани са приносите на дисертационния труд. Със своето изследване авторът допринася да се разкрие картината в университетите, тези в арабските страни и в частност в Йорданските частни университети по повод на факторите, които повлияват успеха от внедряването на приетите стратегии на практика.

Технически и съдържателно работата е един завършен труд, полезен за теорията и практиката.

Представеният автореферат правилно отразява направеното от докторанта.

е. Оценка на приносния характер на дисертационния труд.

Авторът е посочил изчерпателно приносния характер на труда по отношение на теорията и практиката по внедряването на приетите от

университетите стратегии и по-специално – в частните йордански университети.

Приемам посочените от докторанта приноси, а именно:

Теоретични приноси на дисертационния труд:

- Разработен е комплексен концептуален модел, който включва независими външни и вътрешни за организацията фактори, които влияят върху успешното приложение на стратегията (обобщени са фактори от множество модели, предмет на други изследвания), зависими променливи, които са индикатори за успеха от прилагането на стратегията, които се опират на Балансираната карта от показатели, разработени от Каплан и Нортън и модулатори (свързани с характеристиките на самите организации).

- Подробно е разработено съдържанието на тези групи променливи, като е адаптирано за организации от сферата на висшето образование. Моделът е тестван и неговата валидност е оценена статистически.

Емпирични приноси на дисертационния труд:

- Проведено е изследване сред частните университети в Йордания относно проблемите при прилагането на стратегиите им на практика, то е първо по рода си в тази страна, направени са изводи и препоръки към практиката, които целят подобряването ѝ.

- Разработеният модел и методологията за емпирично изследване могат да се прилагат многократно от организациите в сферата на висшето образование с оглед изучаване на актуалната ситуация и проблемите пред процеса на прилагане на стратегиите на практика, извличане на факторите, които го повлияват. Този модел може да се прилага и в други сфери на обществена дейност.

- Трудът демонстрира възможността и ползността от прилагането на Балансираната карта от показатели в сферата на висшето образование, като

разработва конкретни набори от индикатори за успеха на прилагането на стратегиите им в четирите ѝ направления.

III. Критични бележки и препоръки.

Към работата могат да се направят и някои препоръки. Тези препоръки са по-скоро насочени към по-нататъшната работа на докторанта и се надявам да бъдат повод за размисъл от негова страна в бъдеще.

Глава първа и втора могат по принцип да се обединят, като при това се избегнат някои повторения и по-ясно се изведе моделът от теорията.

При проведеното изследване е добре хипотезите, които се проверяват да отразяват предположенията на автора, а той допуска и има всички основания (въз основа на проведени преди това изследвания) да предполага наличие на връзка между факторите и резултатите (независимите и зависимите променливи) в модела. Той е тръгнал по друг път – приема, че такава връзка отсъства и в хода на изследването отхвърля тази хипотеза. Възможно е да се постъпи така, но това по-скоро е необичаен подход. Нулевата хипотеза може да се потвърди или отхвърли в хода на статистическото изследване.

Авторът преработи въпросника и изхвърли много въпроси, за които информацията може да се събира по друг начин. Все още са останали някои въпроси, в които се изисква анкетираните да направят сравнения между висшите училища, нещо, което едва ли ще може да се направи от тях (непознаване, пристрастия и т.н.). Те обаче са малко и не оказват съществено влияние върху резултатите.

Заклучение.

Въз основа на изложените аргументи (качествата и приносите на дисертационния труд, демонстрираните творчески способности, знания и умения на докторанта) и независимо от направените бележки (които носят

по-скоро характера на препоръки към по-нататъшна работа), аз с убеденост препоръчвам на журито да присъди на г-н **Махер Хурани** образователната и научна степен **доктор**.

Рецензент:

/проф. д-р Анастасия Бънкова/

Дата: 15 януари 2018 год.

София